

Szövegmelléklet

Rejtezés Fenyőkúton Esetbemutató és értelmezések

Az alábbi, rejtezésre emlékező szövegek közül az első hármat 1984-ben, a következőket 1991-ben gyűjtöttem Fenyőkúton, Pálpatakán, Korondon - több más, ajóslásra, boszorkány-hiedelmekre vonatkozó szövegekkel együtt. A hiedelemszövegek a Magyar Néprajzi Múzeum adattárában találhatók.

1. (Tófalvi Andrásnérol beszélgettünk a múltkor...)

Az, az, aki elrejtezett vót!

(Pontosan emlékszik arra, hogyan történt?)

Én mindenre igen, szóról szóra, me leánka vótam, s úgy összegyűltek a népek, mint a halottas háznál, padokat raktak, mindenki összegyűlt, hogy hallgassuk, hogy miket beszélt. S én is ott hallgattam, de engem küldögettek bé édesanyámék: ei gygy, aggy enni a disznóknak! Kalupban futtam, s attam, s ahogy lehetett, futtam vissza megint, mer gondoltam, hogy addig sokmindent elmond, s én nem leszek ott. Futtam vissza hallgatni a beszédit.

El vót rejtezve. Mind azt állították az unitáriusok, me unitárius vallásúak vagyunk, és ő is unitáriushoz ment férjhez, s nem akarták a szülei, hogy unitárius vallású legyen, s nem is lett az, s aszmonták, azér csinálja az anyja, nagy katolikusok, s azér hisztériáznak, hogy engedje meg az ura, legyen katolikus.

(Fiatalkasszony volt?)

Fiatal bizony, akkor születtek a gyermekei. Aztán meg is engette az ura, hogy legyen katolikus. De a gyerekei unitáriusok.

(Emlékszik arra, hogyan kezdődött?)

Leges legelőről emlékszem. Úgy, hogy a legközelebb lakott Tófalvi Sándor, s az édesapám Salamon, s ott ahol az unitárius templom van, ott most lakik Bajusz János, Tófalvi Jánosék, de ez a másik ez András vót, s a másik János. Ott van a fia, a boltos is. Na, legelőször úgy kezdődött, hogy immá nem tudom, azt hallottam, hogy este mikor fekütek le urastól s vetkezett le, ángyómnak hívták, me közeli rokonunk vót, aszmondja: jaj te, hogy muzsikálnak a padláson, hogy szól a muzsika! Ne beszélj, Juliska, én nem hallom. Há hogyne, te. S nézd meg, aszmongya, Kendi Pistáné, aszmongya, Kendi Pistáné, vót egy öregasszony, itt benn Korondon, aztat mondogatták, hogy boszorkány, ilyen babonás dolgokat csinát, a tehen tejit elvette, vagy visszaadta... Kendi Pistáné, aszmongya, ott üldögel a fogason. S úgy megijedett az ura, hogy félrebeszél, hogy az esze hibázik, hogy már a csizmáját is lehúzta az az ember, de gyorsan felöltözött s szaladott, legközelebb Sándor bátyám lakott, Nyakas Sándor, Tófalvi Sándor. Sándor bátyám, jöjjenek ki, Juliska megbolondult, jöjjenek ki! S jaj Istenem, ne beszélj! S azok felöltöztek, s vissza mind, s hát úgy félrebeszél, hogy olyant a világon nem lehetett látni. Kendi Pistáné a tehenet vezeti ki, s Kendi Pistáné... Úgy megijedtek ezek mind, gyorsan befogták a lovakat, s rögtön hazahozták Andrásné ide a szüleihez, Ravasz Lajos vót az apja, itt laktak közel né. S hát akkor kicsináljanak vele, s kicsináljanak, s elvitték...

(Itt is éppen úgy beteg volt?)

Igen, félrebeszél mindíg. S akkor elvitték szekérral, úgy hívták, Mátisfalán vót egy ilyen, elvitték Mátisfalára, s ott aszmonták, hogy meg van csinátva, boszorkányosan, vagy tudja a franc mit még, ezek aztán visszajövet azt okozták mind, hogy itt vót egy menyecske, hogy nem azt vette el az ura, hogy azok csinátatták meg, me ott es olyan tudományos asszonyok laktak, kereken, s na, avval megcsinátatták. S akkor azt okozták, akkor azt mondták azok, ott aki orvosságot adott, hogy a kapun senkit be ne engedjenek, amíg használja ezt az

orvosságot. Aztán a szekéren énekelte hazafelé, mikor hazafelé jöttek, hogy: ablakomba három bokor muskáta, muskátavirágna, s most vagyok három asszonynak a rabja. Ezt énekelte a szekéren az asszony. S akkor itthon lefeküdt, itt orvosságokkal kezelték, s a szomszédasszonyt nem eresztették be, ennek a Kendi Pistánénak a rokonai laktak ott, s még azokat is, ha mentek bé, nem eresztették bé, nehogy egy forgácsdarabot elvigyenek.

Na, aztán ebből kigyavult az asszony, annyira-mennyire ki vót gyavulva. S elment a hegyre, s megint dógozgatott, mi, s hát megint elrejtézt, nem tudott a világról. Hát aztán a vót az érdekes, hogy el vót rejtézte. S mind a másvilágról beszélt. Feküdt az ágyba szüntelen s beszélt. Még én is hallottam, vót egy Imre Ákos, akkoriban halt meg, legényül halt meg, s ő beszélt vele, ő a holttal. Én ott voltam, s ott feküdt, s hallottam, a másvilágon járt ő. Jaj, te Ákos, aszmonta neki, milyen furcsa a csizmád, milyen fényes a csizmád, hát még itt is lehet pucolni? Hát ki pucolta ki a csizmádat? S aszmonta, hogy András Lina. András Lina, itt egy asszony a szomszédba, meghalt vót fiatal korába. S András Lina pucolta ki. Így monta: András Lina. Így fekve beszélt, elaluva. Szeme béhunyvva, s az ágyba feküdt. Sokan ültek már kereken a népek, meitt má tudtuk, hogy bolondokat beszélt.

(Tehát az emberek, ha volt idejük, odamentek őt hallgatni?)

Oda esténként, hallgatni a beszédeket. S akkor őt aztán, na Ákos őt vezetgette, mondta, hogy jaj, te hova viszel engem, aszmongya. S ez üstökös csillag? Szóval amit csak ő mondott, csak azt hallottuk, detudtuk a mást abból, amit felelt. S ez az üstökös csillag? No, hallottam azelőtt apáméktól, hogy van üstökös csillag. Na igen. S ez az a kút, ezt is valamilyen kútnak monta, nemtomminek. S ebből igyak én, ne beszélj te, ebből igyak? Nahát, akkor iszok. S akkor nyelt, mintha ivott vóna.

S addig vitte valahova, hogy sok halotthoz értek, s ki vót szedve a májuk, a halottaknak. S a májból muszáj egyem, s én nem eszem, én meg nem eszem ezeket a májakat. Jaj, ne beszélj. S muszáj megegyem? S úgy csemcselt, mintha enné. Úgy hogy aztán mikor meggógyúlt vót, azután sokáig nem ette meg a húst. No, aztán csemcselte ő a máját, mindig csemcselte.

Na, aztán azomban jött haza, ő a másvilágon vót, aztán jött haza ide ő. Azt is hallottam, me futtam elé, s futtam vissza, leánka vótam. Jött haza, mosmá jött haza Fenyőkút felé. Monta: na, mosmár térek haza. Térek haza. Vóna nekem Korond fele is, me a szüleim Korondon laknak, de jövök Fenyőkút felé, de úgy el vót fáradva, jövök Fenyőkút felé, csak jöne András élémbe, s kerülném el a kereszttes utakat, me a kereszttes utakban élémbe állnak a boszorkányok, s akkor én nem tudok haladni. Hol kerüljem meg? Megyek Ádám Lináék felé. Há, szuszogott. Há, málátom a kicsi erdönköt. Me egy erdő vót mellettünk. Málátom. Úgy el vót fáradva. De azok az asszonyok kereken ott ültek! Me már három napja, hogy el vót rejtezve. Még nem is ett vót. Jaj, csak valami ételt András tudna csinálni. S aztán az asszonyok... S ő kiáltotta halkán, hogy a boszorkányok ne hajják meg: András! S akkor mondták az asszonyok: csak a harmadikra szójj, András! A népek, me ott más is beszélgetett, tudja, ha-ha-ha, Istenem-Istenem!

Apósoméknak beszétem el, s úgy szidtak apósoméknak, mint a bokrot. Monták: huncutok vótak a szüleik, ezt mind azért csinálták, hogy engedjék vissza katólikusnak! Dehát aztán... De ilyen nem létezik, ilyen nem tudnak csinálni! Nem létezik, hogy úgy meg...

Nahát, a harmadikra, me suttozta: András! S monták: csak a harmadikra szólj! Na, akkor a harmadikra szólt. S akkor felült. Jaj, hazajöttem. S akkor András bátyám csókolt: jaj, Juliska, drága Juliska! Jaj, csak hazaérkeztem. Úgy fétem, tudod-e te András! Hát egy jó ételt csináltak neki, evett, jóllakott, visszafeküött, s még esment másnap folytatta. Hogy miket, azt má nem is tudom. Lehunyta a szemét, s már mondta es megint valamiket. S megint aztán, azután a szomszédok aszmondták, hogy bészárt ajtó vót, de az mese kellett legyen. S ő aludt, me aztán András bátyám is végezte a dolgát, aszmondták, hogy az ablakon is néztek be, hogy aludt, s András bátyám aszmontha, hogy ő a haját is keresztbe tette, vagy nem tudom... A haja másképp vót, s aztán másképp lett.

Apósoméknak aszmondták: mind bolondok vagytok, mind bolondok vagytok, az egész Fenyőkút, me mind hisztéria vót, hogy engeggyék

meg, hogy legyen katolikus. De az nem lehetett, ilyen hisztériát csinálni. Az eszibe lehetett ugye neki meghibázva. Ilyent nem lehet akarattal csinálni, mesélni. Aszmonta, mikor Pálfalára elért, a más-világról jött haza, hogy nekem van, akihez mennek, a szüleim Korondon vannak, ez betegen, fáradtan, sokáig ment, ennyi idő, de nem mennek arra, hanem a kicsi házunk fele mennek, hogy András havárna, csak tudnám elkerülni a keresztesutakat, me a boszorkányok elémbé állnak, Kendi Pistánék, me mindig Kendi Pistánét okozták, hogy az a hibás... Én ott vótam, amit a fülemmel hallottam, azt tudom mondani, me azt mindenki hallotta. Minden este úgy siettünk, mintha virjasztóba mentünk vóna, hogy hallgassuk örökké, hogy mit beszél.

(Molnos Ákosné Tófalvi Nyakas Lina, sz. 1910, Korond)

2. (Volt itt egy öregasszony, aki lefeküdt s elaludt, s akkor ami a túlvilágon volt, azt látta.)

Há igen, de az elrejtett. Úgy mint János jelenéseibe, ahogy írja a Biblia. Szellemileg. Ő maga aludt, de szellemileg beszélt. Szellemileg el vót rejtőzve, úgy mondott az az asszony. Ez a Tófalvi Imrének, a bodegásnak az anyja vót.

(Maga nem volt ott, nem látta?)

Nem voltam ott, én csak hallani hallottam. Ő rendesen mindent mondott, hogy hogy vannak, mindent elbeszél, hogy pokol, kit látott ott, ott vannak a rossz lelkek, s a másik ugye ott vót... A szemé bé vót hunyva, s azt rendesen monta. Ezt aztán sokan hallgatták, csak hogy ügyes, ezt má monták, aztán akkorjában haragudtak, ha beszél valaki. Hát ez igaz vót, me aki ott vót, hallotta.

(Honnan volt ez a tudása, honnan tudott ő látni?)

Azt mondják, hogy Isten akit szeret, az ilyenek bémutatkozik, úgye, a népének, a bűnös népnek, úgye. Emberek, hírt adok, ezáltal tudást adok, hogy üdvözüljete. Én ezt tudom. Ez ritka, me aszmondja: elrejtőzik. Elrejtőzik, így van mondva. Elrejtőzik, beszél, de a teste pihen, de szellemileg az megmutatódik a szentek által, hogy úgye ne, ezek fognak lenni, mint ahogy János mennyei jelenéseiben

is írja a Biblia, hogy mik fognak lenni az utolsó időkbe, hogy tényleg, mikor...

(Vári Gyuriról hallotta-e, hogy elrejtett?)

Tudja a Jóisten, hallani hallottam, de az övét egyáltalán nem vettem igénybe... Hát igaz vót-e vagy nem-e, nem tudom. Csakhogy ez az egy, vén Tófalvi Andrásné, ez igaz vót, valóságos, vén Tófalvi Andrásné.

(István Feri báról hallotta-e, hogy ő is elrejtett? Itt lakott valahol...)

Itt lakott. István Ferinek az esze ment vót el. Ő már ugye, a rossz szellemek elvitték vót az eszit. Őt vitték aztán ugye, itt vót egy tudós. Ezt a rossz szellem megcsinálja. Me itt sok minden megtörténik az életbe. Vannak azok a boszorkányok, olyanok, érti-e, hogyha én megharagszok magára, vagy maga rám, én elmegyek a tudóshoz, s úgy elveszik magának az eszit, hogy nincs teljesen esze. Csináltatás, aszmongya.

(Hajdó Katona Márton, sz. 1910, Fenyőkút)

3.(Tófalvi Andrásné rejtezéséről hallott-e?)

Jaj, igen, a vénasszony, igen igen.

(Az is ilyen tudós volt.)

Az is. Nagy fosoló. De aztán olyan vót, hogy a hírt vitte innét oda, s mindenütt mondta, hogy na, aztán az én szóm ne legyen. Az én szóm ne legyen. Elmonta, ugye, hogy komámasszony, itt ilyen történt ugye, s ahogy ment el: de az én szóm ne legyen, én nem mondtam semmit, ugye. Aztán monták, hogy jön az álmfejtő, úgy hívták, hogy az álmfejtő.

(Hozzá mentek az asszonyok, hogy fejtse meg az álmaikat?)

Nem, hanem úgy odamentek, valamelyik valamit mondott, s ő arról aztán olyant szőtt, érti-e, hogy immár három tetővel adta bé, mikor aztán ötödiknél vagy hatodiknál... Ilyen fosos, fosoló ugye, elmondja, hogy itt e történt s ott a történt. Mindent tud. Me ugye, az

ilyen olyan vót: el kell fusson két percig, s megjárja magát, hogy hallám, valami újság van-e, vagy mi a csuda. (Mondták róla, hogy okos asszony, mert tudja kerülni a munkát.)

Ez a, ez a tudás! Erre is tudás kell. Erősen nagy politikus vót.

(Mondták róla, hogy a túlvilágon járt, s találkozott ezzel-azzal...)

Igen, igen, s annál egyéb semmi. Hát miért hitték el neki? Ugye, akkor nem vót meg ez a tudás.

(Tófalvi Jancsi György, sz. 1914, Fenyökút)

4.(Tófalvi Andrásné elrejtett. Arról mit tud?)

Hát azt is elmondom magának. El. Ő állítólag aszmonta, hogy katolikus lány vót, s lett unitárius belőle, s azér lett vót neki ez.

(De hogy történt?)

Édesapámék beszéltek. De bizony Isten úgy vót, ez igaz vót. Ment édesapám oda, s aszmonta, menjetek, s én nem tudom honnat, ha valami fűzfát el nem hoztok, akkor én nem élek. S akkor elvitték Márafalába, ott vót egy tudós ember. Márafalába. S aszmonta az az ember: szerencsájük vót, hogy balogkezű ember, valaki balog kézzel csinált egy szekeret, s avval vitték el keresztanyámat. Me nekem édes keresztanyám vót!

(Akkor jól ismerte, s tudja, hogy mi történt vele.)

Hát mondom, én ott születtem. S sokszor elmonta, hogy őt amikor elvitték, úgy hogy... Én nem tudom. Aszmonta vót édesapám mindörökké, hogy elrejtett vót, s úgy beszélt félre. Ó, hát ejsze az idegek. Nem az csinálta? Vagy akkor nem voltak ilyen idegesek?

(Más betegsége nem volt? Munkabíró, rendes asszony volt?)

Nagyon ügyes asszony vót. Nagyon ügyes, jó darab asszony. Nem ilyen kicsi, mint én. De neki lett egy betegsége.

Hát ez a Balázs Jánosné is el vót rejtve, ez az asszony. Ezelőtt huszonöt évvel ez is el vót rejtve. Egész nyáron, meg-megebredett, s akkor össze-vissza beszélgetett, s akkor újból aludt tovább. Ez az idegbetegség csinálta, aszmondom. Ő most es bolondkodott. Egy csomó pirulát beszédett, s alutt két éjjel, két nap. S akkor kolontolt félre. S aszmongya a lánya, hogy hát édesanyám, maga esment úgy

csinál, mint ez előtt huszonöt évvel? Huszonöt évvel ez előtt is így csinált, kolontolt. Akkor is valamit beszédett, s kacagtatta magát. Jártak oda csodájára.

(Le volt feküdvé, s közben beszélt?)

Igen, s aztán amikor megebredett... Egy darabig aludt, s aztán akkor ő hezzafogott, s egy darabig beszélt, hogy milyen álmot látott. Ezt az embert látta álmában így, s a másikat... S Balázs Lajos bácsi, aszmonta, hogy a másvilágon olyan csúnya kertben van, hogy nincs semmi suhutt, s ott assincs, amit megegyék. Aztán meg es gyűlölte az az ember úgy, hogy többet nem beszélgetett vele.

(Szóval többen megharagudtak rá?)

Megharagudtak, meg. Aztán Szász Ferinek mit mondott? Hogy a sasok szedik ki a szemét, hogy... Én nem tudom na, ilyen bolondságokat.

(És akkor azon a nyáron ő nem dolgozott?)

Fekütt, s mondom, jártak, mentek beszélgetni, nezték, hogy na, se nem él, se nem hal, mer ő olyan élőhalott vót, de sokáig... S akkor ő aztán megebredett, s akkor kellett valamit egyék. Hát aztán Márta rendezte, ügyesen. Akkor megebredett, s monta, hogy ő milyen álmot látott, s újból alutt vissza.

(Molnár Sándorné Tófalvi Margit sz. 1929, Pálpataka)

5. (Hallott arról, hogy valaki elrejtett?)

Olyan vót. Három nap is aludt. Édesanyámnak a testvére is olyan vót, hogy meg vót csinálva neki a nyújtópad, s a ruhája elészerve, hogy na, öltöztessék. Igen, deszusogott örökké. Amikor megjött aztán harmadik napra, felébredett, beszélt, hogy ő mennyit, hogy ő hova járt. Hogy ott mik vannak. Itt egy olyan ember vót, hogy a teheneket lopta el. Vitte Gyergyóba, s adta el. S aszmonta: ez a Suszter Laji egy szürkebutatehent vezet örökké apokolba, vagy hogy mondjam, no. A túlvilágon. De nem veszi meg senki tőle. Örökké vezet, s kínálja mindenkinek, de nem veszi meg senki. Olyanokat... S aszmonta, aki nem imádkozott rendesen, annyit állt térden, hogy a moha oda befogta. Ilyeneket hallottam, hogy beszéltek.

(A bátyjának már elő volt készítve a hely, hogy lefeküdjön?)

Igen. Igen.

(Akkor tudták, hogy neki ez a szokása.)

Igen, körülbelül.

(Hogy hívták a bátyját?)

Fábián Gergely, ez vót édesanyámnak az édestestvére.

(Piros Tamásné Fábián Rozália, sz. 1908, Fenyőkút)

6. Vót. Úgy hívták, hogy Gáspár József, ott benn Korondon. Mü úgy montuk, hogy elrejtezett. Hát az három napig alutt. Aztán az beszélgetett aztán, hogy hogy és mint, és mit látott.

Itt vót egy hatalmas nagygazda ember, itt Korondon, s aztán itt is vót birtoka Pálpataján. De ő vót a legelső gazdaember Korondon. Vót egy leánya s egy fia, s mindkettő meghalt. Ketten marattak, a két öreg. Tudja, olyan fősvény vót mégis, hogy annyi vót nyárba a túró, a sajt, s asse tutta mi, amit el kellett adni, rengeteg. Így szombatonként, itt a hetipiac szombatnap van, hát akkor vót két üzlet Korondon ott benn. Vót lépcső, s oda kiment az árujával, s ha valaki egy kiló sajtot megvett, bár ha egy falattal nagyobb vót, az a nagygazda azt is kivágta, annyira fősvény vót. Pedig ketten vótak maradvá, mert a fia a tizenégyes háborúba meghalt, s a leánya itthon halt meg, s csak ez a két gyerekük vót. Hatalmas, azt se lehet tudni, hány száz holdas birtokuk vót. Nagy vót, irtó. Úgy hogy saját kabalacsordája, öt-hat csitkós kancája vót, s azok csitkóztak.

Na, de azt akarom ebből kihozni magának, hogy az a rejtőző elalutt vagy micsoda, meghalt. Aztán várták többen, mit mond álmban. Sokan, szomszédok s mások. Azt az embert, azt a nagygazda embert látták, immár meg vót halva, s el vót temetve, látták, hogy egy nagy terített asztal előtt le van ülve. S eleibe, immá meg ne botránkozzék, nem vót semmi olyan terítés az asztalon, hanem egy tálban lószar. Már bocsánatot kérek, de avvót eleibe téve. Ezt így sokan látták, erről a nagygazda emberről. Aztán az a Gáspár Józsi bá, amelyik meghalt, e vót, de e nem vót meghalva! S aztán amikor ő

felebredett, sok mindent elbeszélgetett, hogy mit látott. Na, aztán úgy
montuk akkor, hogy ő elrejtezett. Három napig alutt.

(Kovács Lajos sz. 1907, Pálpataka)